



دانشگاه باقر العلوم
(عبر دولتی ... غیر انتفاعی)

دانشگاه باقر العلوم (علیه السلام)
دانشکده: علوم سیاسی، اجتماعی و تاریخ
پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد
رشته: تبلیغ و ارتباطات فرهنگی

عنوان:

بررسی جایگاه عفت در ارتباطات میان فردی از منظر آیات و روایات

استاد راهنما:

دکتر نعمت الله کرم اللهی

استاد مشاور:

دکتر کریم خان محمدی

نگارش:

زینب واعظی

بسم الله الرحمن الرحيم

صورت جلسه دفاعيه:

تقدیم به:

زینت پدر، بانوی صبر و جهاد، «حضرت زینب(س)
همو که بر اساس روایات، در جلالت و وقار به جدّه بزرگوارش حضرت خدیجه (س)، در
عصمت، حیا و نجابت به مادر ارجمندش فاطمه (س)، در فصاحت و بلاغت به پدرش
امیرمؤمنان علی(ع)، در حلم و بردباری به برادرش امام حسن مجتبی (ع) و در شجاعت و
قوّت قلب به سید الشهداء(ع) شباهت داشت. (ریاحین الشریعه، ج3، ص39)

تقدیر و تشکر:

" من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق "

هر چند زبان قاصر و قلم عاجز از بیان خوبیها، تلاشها و زحمات اساتید گرامی است، اما به رسم ادب بر خود لازم می‌دانم از استاد راهنمای ارجمندم جناب آقای دکتر نعمت الله کرم اللهی که با سختکوشی و مذاقه چراغ راهم بودند و نیز استاد گرامی جناب آقای دکتر کریم خان محمدی که با مشاوره و انتقال تجربیات خود مرا در به سرانجام رساندن این پایان- نامه یاری نمودند کمال قدردانی و سپاس را بنمایم.

همچنین از مشوقان تحصیلی ام: همسر، پدر، مادر و خانواده ام که با صبوری شان یاری ام نمودند نهایت امتنان را دارم.

چکیده:

این تحقیق با هدف بررسی جایگاه عفت در ارتباطات میان فردی از آموزه‌های اسلامی انجام شده است. بنابراین، اطلاعات مورد نیاز با استفاده از روش اسنادی (مراجعه به متون علمی و دینی) گردآوری و سپس با استفاده از روش کیفی "تحلیل مضمون" تحلیل شده‌اند. براساس یافته‌های تحقیق، عفاف یکی از اساسی‌ترین آموزه‌های دین اسلام و شالوده‌ی هر گونه رابطه‌ی انسانی است. از آنجا که در فرهنگ اسلامی عفت و حیا همسان دینداری است، بنابراین روح حیا و عفت در تمامی ارکان زندگی جاری است. عفاف یک حالت درونی و باطنی است که از غلبه شهوات جلوگیری کرده و قوای شهوانی را تحت سیطره عقل قرار داده و آن را از افراط و تفریط باز می‌دارد. از بررسی آیات و روایات، فهمیده می‌شود ملاک الزام به عفاف در روابط اجتماعی، همان تقوای اخلاقی و مالی است تا بدین وسیله روابط انسانها تنظیم و به اهداف و منافع فردی و اجتماعی خویش دست یابند. این فضیلت نفسانی دارای تجلیات و نمودهایی در رفتار بیرونی انسان است که در ارتباطات و تعاملات کلامی و غیر کلامی انسانها ظهور می‌یابد.

در این تحقیق ابعاد عفاف در سه حوزه، عفت در اندیشه، عفت در گفتار و کردار و همچنین عفت در ارتباط بین محارم و غیرمحارم، با استناد به آیات و روایات بررسی گردید. عفاف در اندیشه، سبب کنترل انسان در برابر وساوس و خطورات شیطانی بوده که زمینه‌ساز عفاف در ابعاد دیگر است. مهم‌ترین ابعاد نمود عفاف در کردار نیز شامل: عفاف در نگاه، پوشش، زینت، عفاف در شنیدن، عفاف در استعمال عطر، عفاف در لمس و... است.

واژگان کلیدی

عفاف، حیا، حجاب، ارتباطات انسانی، ارتباطات میان فردی.

فهرست مطالب

6	فصل اول: کلیات تحقیق.....
7	مقدمه.....
8	1.1 بیان مسئله.....
9	2.1 سوالات تحقیق.....
9	1.2.1 سوالات اصلی.....
9	2.2.1 سوالات فرعی.....
9	3.1 اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق.....
10	4.1 اهداف تحقیق.....
10	5.1 پیشینه تحقیق.....
13	6.1 روش تحقیق.....

فصل دوم: مبانی و چارچوب مفهومی.....

مقدمه.....

بخش اول: مفهوم شناسی.....

1.2 مفاهیم عفاف، حیا، حجاب و ارتباطات.....

1.1.2 تعریف عفاف.....

1) تعریف واژگانی:.....

2) تعریف اصطلاحی.....

2.1.2 مفهوم حیا.....

3.1.2 مفهوم حجاب.....

4.1.2 مفهوم ارتباطات.....

- Error! Bookmark not defined.** مفهوم ارتباطات انسانی 5.1.2
- Error! Bookmark not defined.** سطوح ارتباطات انسانی 1.5.1.2
- Error! Bookmark not defined.** 1. ارتباطات درون فردی
- Error! Bookmark not defined.** 2. ارتباطات میان فردی
- Error! Bookmark not defined.** 3. ارتباطات گروهی
- Error! Bookmark not defined.** 4. ارتباطات جمعی
- Error! Bookmark not defined.** انواع ارتباطات 2.5.1.2
- ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.** 2.2 بررسی واژه عفت و حیا در قرآن و روایات
- Error! Bookmark not defined.** 1.2.2 واژه عفت
- Error! Bookmark not defined.** 1.1.2.2 واژه عفت در قرآن
- Error! Bookmark not defined.** 2.1.2.2 واژه عفت یا عفاف در روایات
- Error! Bookmark not defined.** 2.2.2 واژه حیا
- ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.** 3.2 بررسی روابط معنایی عفاف و متقابلات آن
- Error! Bookmark not defined.** 1.3.2 رابطه معنایی «عفاف» با «حیا»
- Error! Bookmark not defined.** 2.3.2 رابطه معنایی «عفاف» با «تحصن»
- Error! Bookmark not defined.** 3.3.2 رابطه معنایی «عفاف» با «نکاح»
- Error! Bookmark not defined.** 4.3.2 رابطه معنایی «عفاف» با «تقوا»
- Error! Bookmark not defined.** 5.3.2 رابطه معنایی «عفاف» با «ایمان»
- Error! Bookmark not defined.** 6.3.2 نسبت «عقل»، «تقوا» و «عفاف»
- Error! Bookmark not defined.** 7.3.2 رابطه «حجاب» و «عفاف»
- Error! Bookmark not defined.** 8.3.2 رابطه «عفاف» و «غیرت»
- Error! Bookmark not defined.** 9.3.2 تقابل معنایی عفاف
- Error! Bookmark not defined.** 1.3.3.2 تقابل معنایی «عفاف» با «زنا»
- Error! Bookmark not defined.** 2.3.3.2 تقابل معنایی «عفاف» با «بغاء» و «سفاح»
- ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.** بخش دوم: بررسی مبانی و جایگاه عفاف و الزام به آن
- Error! Bookmark not defined.** 4.2 بررسی مبانی و جایگاه عفت در منظومه دین (از منظر آیات و روایات): ...
defined.
- Error! Bookmark not defined.** 5.2 الزام به عفاف در آیات و روایات
- Error! Bookmark not defined.** 1.5.2 الزام به عفاف در آیات قرآن

- 2.5.2. الزام به عفاف در روایات **Error! Bookmark not defined.**
- 3.5.2. الزام به عفاف به حکم عقل **Error! Bookmark not defined.**
- 4.5.2. الزام به عفاف در تعاملات **Error! Bookmark not defined.**
1. عوامل عام **Error! Bookmark not defined.**
2. عوامل خاص **Error! Bookmark not defined.**
- جمع‌بندی **Error! Bookmark not defined.**

فصل سوم: عفاف در ارتباطات میان فردی ... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

مقدمه **Error! Bookmark not defined.**

1.3. بررسی ابعاد و دامنه عفاف در آیات و روایات **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**

1.1.3. عفاف در سطوح ارتباطات انسانی **Error! Bookmark not defined.**

1.1.1.3. عفاف در ارتباط درون فردی **Error! Bookmark not defined.**

2.1.1.3. عفاف در ارتباطات میان فردی **Error! Bookmark not defined.**

1.2.1.1.3. عفاف در کردار (عفت رفتار) **Error! Bookmark not defined.**

1. عفاف در نگاه **Error! Bookmark not defined.**

2. عفاف در پوشش **Error! Bookmark not defined.**

3. عفاف در اظهار زینت **Error! Bookmark not defined.**

4. عفاف در شنیدار **Error! Bookmark not defined.**

5. عفاف در استعمال عطر **Error! Bookmark not defined.**

6. عفاف در لمس و مصافحه **Error! Bookmark not defined.**

7. عدم اختلاط نامحرمان **Error! Bookmark not defined.**

8. استیذان **Error! Bookmark not defined.**

9. عدم خلوت با نامحرم و پرهیز از طمع کردن در اموال و نوامیس افراد **Error!**

Bookmark not defined.

10. عدم انس با نامحرم **Error! Bookmark not defined.**

2.2.1.1.3. عفاف در گفتار (عفت کلام) **Error! Bookmark not defined.**

3.2.1.1.3. عفاف در اندیشه **Error! Bookmark not defined.**

2.1.3. عفاف در انواع ارتباطات **Error! Bookmark not defined.**

1.2.1.3. عفاف در ارتباطات کلامی **Error! Bookmark not defined.**

Error! Bookmark not defined...... عفاف در ارتباطات غیرکلامی 2.2.1.3

Error! Bookmark not defined...... جمع‌بندی

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. فصل چهارم: نتیجه گیری

Error! Bookmark not defined...... مقدمه 1.4

Error! Bookmark not defined...... عفاف در ارتباطات 2.4

Error! Bookmark not defined...... 1.2.4 عفاف در ارتباط با خود (ارتباط درون فردی)

Error! Bookmark not defined...... 1- رابطه با خود در بعد مثبت

Error! Bookmark not defined...... 2- رابطه با خود در بعد منفی

Error! Bookmark not defined...... 2.2.4 عفاف در ارتباط میان فردی؛ عفاف در خانواده

Error! Bookmark not defined...... 1.2.2.4 ازدواج مهم‌ترین راه تحقق عفاف در جامعه دینی

defined.

Error! Bookmark not defined...... 2.2.2.4 عفاف در ارتباط همسران:

Error! Bookmark not defined...... 3.2.4 عفاف در ارتباط میان فردی: در اجتماع

Error! Bookmark not defined...... 3.4 آثار و ثمرات حجاب و عفاف:

Error! Bookmark not defined...... 1- در بعد فردی

Error! Bookmark not defined...... 2- در بعد خانوادگی

Error! Bookmark not defined...... 3- در بعد اجتماعی

Error! Bookmark not defined...... 4- پاکی نسل انسانی:

Error! Bookmark not defined...... 4.4 راهبردهای گسترش فرهنگ حجاب و عفاف:

Error! Bookmark not defined...... 5.5 پیشنهاد پژوهشی

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. ضmannم

Error! Bookmark not defined...... آیات قرآن در باب عفاف و حیا

Error! Bookmark not defined...... احادیث و روایات معصومین (ع) در باب عفاف و حیا:

ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. فهرست منابع

فهرست جداول

جدول 1.2: معانی واژه عفت در قرآن.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 2.2: معانی واژه حیا در قرآن.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 3.2: الزام به عفاف	Error! Bookmark not defined.
جدول 4.2: الزام به عفاف در تعاملات.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 5.2: الزام به عفاف در تعاملات.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 1.3: عفاف در ارتباطات انسانی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 2.3: دامنه عفاف در قرآن.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 3.3: انواع عفاف.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 1.4: عفاف در ارتباط درون فردی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 2.4: جایگاه اجتماعی عفاف در قرآن.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 3.4: عفاف در ارتباطات.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 4.4: خلاصه‌ای از ابعاد عفاف در ارتباطات انسانی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول 5.4: آثار و ثمرات حجاب و عفاف.....	Error! Bookmark not defined.

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه

اسلام به عنوان آخرین، کامل ترین و جامع ترین نسخه شریعت الهی، برای تمام عرصه- های زندگی فردی و اجتماعی، احکام و قوانینی را منطبق با فطرت انسان وضع نموده است و به همه جنبه های جسمی و روحی، مادی و معنوی و نیز دنیوی و اخروی وی توجه کافی مبذول داشته است. از جمله قانون عفاف و حجاب که از دیرپاترین و خردمندانه ترین احکام تغییرناپذیر الهی است.

خدای متعال در بیان اوصاف مؤمنان، عفت را بعد از نماز و زکات و پرهیز از لغو مطرح نموده و آن را بر مسئله امانت و پایبندی به عهد و پیمان نیز مقدم داشته و در آیه اول سوره نور با تعبیر «سوره انزلناها» و سپس با کلمه "فرضناها" بر اهمیت عفاف و جایگاه والای آن تأکید کرده است. عفاف به عنوان یکی از ارزشهای اسلامی برجسته، از طریق حجاب در عرصه اجتماع ظهور می یابد و نشانه حیات و سلامت جامعه اسلامی است.

عفاف ملکه دوری از گناه در زندگی مؤمن است (ابن منظور، 1414 ج 9:252) که در ارتباطات با خود، با فرد دیگر با گروه و جامعه ظهور می یابد و در معنای خاص به پاکدامنی و غلبه عقل بر شهوت جنسی دلالت دارد (ملا احمد نراقی، 243:1377 و راغب اصفهانی، 1412 ج 1:573). عفت و حیا که جزء جدایی ناپذیر دین و ایمان بشمار می رود (کلینی، 1365 ج 3:165) شالوده هرگونه رابطه انسانی خصوصاً روابط زن و مرد را تشکیل می- دهد (علم الهدی، 15:1391).

این تحقیق در نظر دارد جایگاه عفت را که نشانه‌ای است بر صحت و سلامت جامعه دینی، در انواع روابط فرد، بخصوص ارتباط میان فردی، بررسی نماید. در این فصل به طرح مسئله پایان‌نامه در مورد بررسی جایگاه عفت و حیا در ارتباطات انسانی پرداخته و با ارائه ضرورت این تحقیق و بررسی پیشینه تحقیقات به اهداف این تحقیق می‌پردازیم.

1.1. بیان مسئله

دین اسلام به عنوان دین خاتم و جامع تمام شرایع، انسان را اشرف مخلوقات دانسته و برای دستیابی او به سعادت و کمال حقیقی، برای تمامی عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی او از جمله عرصه ارتباطات انسانی - اعم از فردی، گروهی و جمعی - برنامه‌ها و دستورالعمل - هایی را بر اساس جوهره عفت و حیا ارائه کرده است که عفت و حیا یکی از اساسی‌ترین آموزه‌ها و شالوده‌ی هر گونه رابطه‌ی انسانی است.

به رغم تأکید فراوان معارف و آموزه‌های اسلامی بر ارتباطات انسانی و ارائه قواعدی روشن برای تنظیم تعاملات اجتماعی، از جمله روابط بین افراد نامحرم، متأسفانه به دلیل عدم اهتمام درخور به دستورات دینی، جامعه‌ی کنونی ما شاهد کم‌رنگ شدن التزام به پوشش و رفتار دینی، افزایش میزان ارتباطات خارج از حدود شرعی، افزایش سن ازدواج، افزایش آمار طلاق و فروپاشی خانواده‌ها، فرزندان نامشروع و... است.

از طرف دیگر در دنیای کنونی عوامل بسیاری همچون رسانه‌ها، مطبوعات، ماهواره، اینترنت و ... سبب فاصله‌گیری و اهمال از ارزشها و هنجارهای دینی گردیده است بطوری که آموزشهای غیر مستقیمی که از طریق این رسانه‌ها عمومیت یافته‌اند چنان اثر گذار بوده و تهاجم فرهنگی را در تمامی کشورها گسترش داده است که باعث آثار سوء بر افراد جامعه و تردید و شبهه در مبانی دینی و اعتقادی ایشان شده است.

با عنایت به گفتار فوق، و با توجه به جایگاه رفیع عفاف در تنزیه و تعالی ارتباطات انسانی و پیش‌گیری از بروز آسیب‌های اخلاقی در جامعه، این تحقیق بر آن است تا با ابتناء بر آیات و روایات اسلامی، جایگاه عفاف در ارتباطات میان فردی را در آموزه‌های اسلامی

بررسی و کشف نماید تا بتوان فرهنگ عفاف و حجاب را در جامعه نهادینه کرد و گامی استوار در جهت تحقق نظام ارتباطی اسلام برداشت .

2.1. سوالات تحقیق

1.2.1. سوالات اصلی

جایگاه عفت در ارتباطات میان فردی از منظر آیات و روایات چگونه است؟

2.2.1. سوالات فرعی

1. مبانی عفت در آیات و روایات چیست؟
2. عفت در آیات و روایات به چه معنایی بکار رفته است؟
2. ابعاد و مولفه‌های عفت در آیات و روایات چیست؟
3. وجوه اشتراک و افتراق عفت و حیا و نسبت این دو از منظر اسلام چیست؟
4. از منظر آموزه‌های اسلامی عفاف چه جایگاهی در ارتباطات کلامی و غیرکلامی دارد؟

3.1. اهمیت موضوع و ضرورت تحقیق

عفاف و حیا به عنوان یکی از ارزشهای فرهنگ اسلامی و امری مبتنی بر فطرت آدمی، تشکیل دهنده روح ارتباطات انسان دین‌مدار بوده و غفلت و بی‌توجهی نسبت به آن می‌تواند موجبات تهدید سلامت و سعادت جامعه را فراهم آورد. قرآن کریم در سوره نور با تعبیر "سوره انزلناها" و سپس لفظ "فرضناها" اهمیت آن را بیان می‌کند و آیه 5 سوره مومنون نیز در مقام ترسیم شخصیت انسان مؤمن و رستگار، یکی از خصلت‌های برجسته آنان را عفت و پاکدامنی می‌داند. همچنین عفت را بعد از نماز و زکات و پرهیز از لغو و کارهای بیهوده مطرح نموده و آن را حتی بر مسئله امانت و وفای به عهد نیز مقدم داشته است. (مؤمنون: 7-1 و معارج: 29-31) در روایات نیز این صفت بسیار مدح شده و انسان عقیف را به فرشته مانند کرده‌اند. (نهج البلاغه، کلمات قصار: 447) در مقابل، بشر امروز متأثر از فرهنگ سکولار و دنیایی غرب، در جهت تسهیل و ترویج روابط جنسی و کاستن از اهمیت این پدیده در تنظیم

روابط اجتماعی حرکت می کنند. در حالی که آموزه های اسلامی با بیان حریم عفاف، تقبیح بی-عفتی، ترغیب به ازدواج و... اهمیت این مسئله را بیان می کنند.

با عنایت به اهمیت عفاف در اسلام، ضرورت انجام این تحقیق برآمده از موارد ذیل است:

1. تبیین ماهیت و وجوه اشتراک و افتراق عفت و حیا و جایگاه آنها در ارتباطات انسانی.
2. بازشناسی ابعاد، شاخص ها و ویژگی های عفاف که بعضا تعاریف غلطی از آنها در سطح جامعه ارائه می شود.
3. شناسایی عوامل بی توجهی به این مهم و آسیب شناسی این مسئله که چرا نگاه صحیح اسلامی ما درباره وضع مطلوب ارتباطات میان فردی چندان جدی گرفته نمی شود؟.
4. و سرانجام باید گفت ارتباطات میان فردی به عنوان اساس شکل گیری نظام اجتماعی اسلامی و استمرار جامعه ی اسلامی است و لذا شناخت آموزه های دینی در این خصوص واجد ضرورت تام است.

4.1. اهداف تحقیق

این تحقیق گامی اولیه در راستای ترسیم نظام ارتباطی اسلام، بر مبنای حیا و عفت است، بنابراین بر آن است تا با شناخت جایگاه عفت در ارتباطات میان فردی، از منظر کلام الهی و روایات معصومین (ع) گامی استوار در جهت تحقق نظام ارتباطی اسلام بردارد. بر این اساس، دستیابی به اهداف ذیل در دستور کار این تحقیق قرار دارد:

1. تبیین جایگاه عفاف اسلامی در سطوح مختلف ارتباطات انسانی بالاخص ارتباطات میان فردی و ارتباطات کلامی و غیر کلامی.
2. تبیین ماهیت عفاف و حیا و ابعاد و شاخص های آن و بررسی جایگاه آن در ارتباطات میان فردی از منظر آیات و روایات.

5.1. پیشینه تحقیق

بررسی های صورت گرفته نشانگر فقدان تحقیقات علمی و روشمند در باب جایگاه عفت

در ارتباطات میان فردی از منظر آیات و روایات است.

اما در مورد موضوعات عفاف و حیا و حجاب تحقیقات و آثار علمی پراکنده‌ای صورت گرفته که بیشتر به بررسی روابط زن و مرد نامحرم و یا پیامدهای عدم توجه به آن از منظر کتاب و سنت و یا فقه و... پرداخته شده است.

در یک گونه‌شناسی می‌توان تحقیقات انجام شده در باب عفاف و حیا و حجاب و همچنین ارتباطات میان فردی را به سه دسته تقسیم کرد.

دسته‌ی اول که قرابت بیشتری با موضوع این تحقیق داشته است:

1- تحقیق جناب آقای سید عبدالرسول علم‌الهدی بوده که تحت عنوان:

"ارتباط عقیفانه در تلویزیون و سینما" که انتشارات دانشگاه امام صادق(ع) در سال 1391 به چاپ رسانده و بصورت کتابی 377 صفحه‌ای منتشر شده است.

ایشان تحقیق خود را با این سوالات آغاز نمودند:

1. عفاف اسلامی در سطوح ارتباطات انسانی چگونه تبیین می‌شود؟
2. عفاف در سیاست‌های اعلامی تولیدی رسانه‌ی ملی (سیما) و سینما چگونه طرح شده است؟
3. رسانه‌ی ملی (سیما) و سینما تا چه میزان آموزه‌های اسلامی در باب عفاف را در سیاست‌های اعلامی خود رعایت کرده‌اند؟

روش ایشان تحلیلی - توصیفی بوده و نتیجه‌ی تحقیقات خود را بعد از بررسی و تحلیل تحقیقات پیشین در این زمینه چنین اعلام میدارند: که تحقیقات پیشین در تصویر سازی از زن در رسانه‌ها دچار مشکل بوده و بسیاری از مواقع بر ضد ارزشها عمل شده و لذا می‌توان گفت: روش ایشان بعد از تبیین موضوع عفاف در پرداختن به سیاستهای عفاف در تلویزیون و سینما روش تحلیل:

1. تحلیل درونی سیاستها
2. تحلیل مقایسه‌ای سیاست با سیاست‌های بالادستی و سیاست‌های استخراج شده در مورد عفاف در فصل دوم می‌باشد.

کتاب مذکور در سه فصل تنظیم شده است. در فصل اول تحلیلی ارتباطی - فرهنگی از عفاف اسلامی را ارائه می‌دهد. در فصل دوم به رسانه و هنجارهای دینی و در فصل سوم نیز به سیاست‌های عفاف در تلویزیون و سینمای ایران پرداخته شده است.

2- پایان‌نامه‌ی خانم زینب گلاب‌بخش، با عنوان: "عناصر پایداری در ارتباطات میان

فردی از منظر آیات و روایات " که در شهریور سال 1391 دفاع شده است.

ایشان سوال اصلی تحقیق را اینگونه بیان کرده‌اند:

"عناصر پایداری ارتباط میان فردی در آیات و روایات چیست؟"

روش ایشان توصیفی - تحلیلی بوده است و به روش کتابخانه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته‌اند.

و نتیجه و ره‌آورد تحقیق‌شان را اینگونه بیان می‌کنند:

1. تاثیر تفاوت جهان‌بینی‌ها در پایداری ارتباطات میان فردی

2. تاثیر تفاوت انسان‌شناسی‌ها در پایداری ارتباطات میان فردی می‌باشد.

دسته‌ی دوم شامل تحقیقاتی است که بیشتر ناظر به بحث حجاب و لزوم آن و پیامدهای تغافل این مهم و تاثیرات آن بر جوامع بشری و نوع نگاه به زن و... و تاثیرات آن بر نظام خانواده و... بوده است. مثلاً پایان‌نامه‌هایی که در جامعه‌الزهرا (س) صورت گرفته که بصورت پراکنده و با استناد به آیات و روایات می‌باشند.

و یا در رابطه با بحث عفاف، تحقیقات صورت گرفته بیشتر ناظر به عفت جنسی بوده است نه تمام ابعاد عفاف و انواع آن در روابط میان فردی.

• به عنوان مثال:

1. پایان‌نامه خانم اعظم وفایی که در سال 1388 تحت عنوان "عفاف در آینه قرآن" به بحث در رابطه با عفت جنسی در قرآن پرداخته با راهنمایی حجت الاسلام و المسلمین ابوترابی و مشاوره حجت الاسلام و المسلمین شفیعی دارابی. ایشان با محوریت قرآن و استفاده از روایات و دیدگاه مفسران اسلامی در 6 فصل به بحث پرداخته که شامل کلیات و مبادی و عرصه‌های عفت و حیا و عفت جنسی و عوامل شکل‌گیری آن، آثار آن و راهکارهای ترویج و ارائه الگویی از عفت و حیا در قرآن پرداخته است.

2. پایان‌نامه خانم زهرا بامداد تحت عنوان "عفاف و پیامدهای آن در جامعه" که با راهنمایی آقای محمود ابوترابی در پاییز سال 1383 صورت گرفته. این پایان‌نامه در 5 فصل تدوین شده که پس از بیان کلیات و اهمیت و ضرورت تحقیق، به بحث در زمینه‌های ظهور عفاف و عوامل موثر در عفاف و آثار آن در دو جنبه فردی و اجتماعی پرداخته شده است.

3. پایان نامه خانم نجیبه خاتون کرمی که در بهار سال 1384 تحت عنوان عفت از منظر قرآن و سنت پرداخته شده. ایشان با راهنمایی آقای علیرضا اسعدی در 5 فصل به بحث پرداخته که پس از بیان معنای لغوی و اصطلاحی عوامل شکل گیری عفت و بسترهای آن را مورد بررسی قرار داده و موانع آن را نیز مورد توجه قرار دادند. در فصل 4 به آثار و ثمرات عفت پرداخته و در آخر راهکارهایی جهت اجرایی شدن این مهم ارائه داده اند.

دسته سوم نیز شامل آثار و کتابها و مقالاتی است که در کنار یا ذیل موضوعات دیگر اشاره ای گذرا به موضوع عفاف کرده اند.

کتاب "پژوهشی در فرهنگ حیا" نوشته عباس پسندیده، به واکاوی مفهوم حیا و بیان مولفه های آن پرداخته است. از آنجا که حیا دارای مفهومی عامتر از عفاف است، لذا ایشان در ضمن طرح مسائل مربوط به حیا به عفاف در روابط زن و مرد نیز پرداخته اند.

فصلنامه پژوهش های قرآنی، شماره 51-52 سال 1386 که بیشتر به مقوله حجاب و رابطه آن با عفاف و آیات مربوط به حجاب نظر دارد.

حاصل جستجوهای صورت گرفته بیانگر این است که:

یکی از نمادهای عفت که بسیار مورد توجه محققین علوم دینی قرار گرفته مسئله ی حجاب است، اما به نظر می رسد نگاه به عفت و حیا به عنوان یک اصل در ارتباطات انسانی و اسلامی آن گونه که باید مورد اهتمام واقع نشده است. اینکه چه عواملی سبب تغافل نسبت به این مهم شده و زمینه ساز بروز تغییراتی در سبک زندگی و تعاملات و ارتباطات اسلامی شده است...، هنوز جای کار دارد! لذا ابتدا لازم است تا مفهوم، جایگاه و اهمیت عفاف و حیا در ارتباطات و تعاملات مشخص شده و با کشف مبانی و علت الزام به آن از جانب شارع حکیم، بتوان عوامل تغافل را باز شناخته و مانع از آن شد بنابراین تحقیق حاضر تلاشی است در این راستا.

6.1. روش تحقیق

تحقیق حاضر با بهره گیری از روش ترکیبی کیفی انجام شده است. در این تحقیق

اطلاعات مورد نیاز با استفاده از روش اسنادی (مراجعه به متون علمی و دینی) گردآوری شده-
اند. اطلاعات گردآوری شده نیز با استفاده از روش کیفی "تحلیل مضمون" تحلیل شده‌اند. به
این نحو که با مرور و استخراج آیات و روایات مرتبط با موضوع حیا و عفت، هر کدام از آیات
و روایات استخراج شده ابتدا کدگذاری توصیفی و سپس با تجمیع کدهای توصیفی مشابه،
کدگذاری تفسیری انجام شد. در گام سوم، با دسته‌بندی کدهای تفسیری، کدهای فراگیر یا
مضامین اصلی ساخته شد. سپس برحسب مضامین به دست آمده مباحث اصلی ذیل فصل
یافته‌های تحقیق تنظیم شد.